

I. ĐỌC HIỂU (5,0 điểm)

Đọc văn bản:

Từ ngữ có thể chữa lành hoặc làm tổn thương

(1) Từ ngữ là thứ nhẹ nhất trên đời nhưng lại có sức nặng nhất trong lòng người. Một câu nói có thể nâng ai đó đứng dậy, cũng có thể khiến họ suy sụp cả ngày. Một lời khen đúng lúc làm người ta tự tin hơn, một lời chê vô tình có thể khắc lại thành vết thương dài lâu. Người trẻ thường không để ý sức mạnh của từ ngữ, bởi trong giao tiếp hằng ngày ta quen phản xạ nhanh, nói cho xong ý, nói để giải tỏa cảm xúc mà quên mất rằng người nghe đang đón nhận từng chữ bằng trái tim.

(2) Từ ngữ có thể chữa lành khi chúng mở ra sự an ủi, sự thông cảm, sự ghi nhận. Khi ta nói: "Minh hiểu bạn đã cố gắng nhiều lắm", ta trao cho họ cảm giác được nhìn thấy. Khi ta nói: "Không sao, ai cũng có ngày tệ cả", ta cho họ một nơi để dựa. Khi ta nói: "Minh ở đây nếu bạn cần", ta gieo vào lòng họ sự an toàn. Chỉ cần một vài câu nhẹ nhàng, không cần cao siêu, đã có thể giúp ai đó đứng vững hơn trong một ngày đầy thử thách.

(3) Nhưng từ ngữ cũng có thể làm tổn thương - đặc biệt là khi ta buột miệng nói trong lúc nóng giận, một mội hoặc chưa kịp suy nghĩ. Một câu vô tâm như "Có gì đâu mà làm quá vậy" có thể khiến người đang đau cảm thấy bị xem thường. Một câu "Bạn nhạy cảm quá" có thể khiến họ thu mình lại vì không được thấu hiểu. Một lời chỉ trích thẳng mà không tinh tế có thể khiến người ta nhớ mãi dù ta chỉ định nói cho nhanh.

(4) Điều đáng nói là: ta quên rất nhanh những câu mình nói, nhưng người khác có thể nhớ rất lâu - nhất là những câu chứa sự chê bai, phủ nhận hoặc dả kích. Từ ngữ không tan biến ngay khi ta thốt ra; chúng ở lại trong lòng người nghe, đôi khi rất lâu sau cuộc trò chuyện.

(5) Giao tiếp từ tế không có nghĩa là nói những lời ngọt ngào mọi lúc. Nó chỉ đơn giản yêu cầu rằng ta ý thức được sức mạnh của lời nói và chọn cách nói sao cho giữ được lòng người. Ta có thể nói thật, nói thẳng, nói rõ ràng - nhưng không nhất thiết phải nói theo cách làm người ta đau. Một câu được nói bằng sự tôn trọng và ý tốt sẽ đi vào lòng, còn một câu được nói bằng sự vội vàng sẽ đi vào vết thương.

(6) Khi ta hiểu rằng từ ngữ có sức mạnh như dao hay như thuốc, ta bắt đầu nói chậm lại một chút. Ta chọn từ cẩn thận hơn, không phải để làm đẹp lời nói, mà để làm nhẹ trái tim của cả người nói lẫn người nghe. Và khi giao tiếp trở thành một hành động tử tế, các mối quan hệ xung quanh ta trở nên mềm hơn, an toàn hơn và bền lâu hơn.

(7) Từ ngữ là cây cầu hoặc là bức tường - và ta là người quyết định nó sẽ trở thành gì.

(Nguyễn Anh biên soạn, *Hiểu để yêu thương*, NXB Tri Thức, 2026, trang 64,65)

Thực hiện các yêu cầu:

Câu 1. (0,75 điểm) Theo văn bản, từ ngữ có thể chữa lành khi nào?

Câu 2. (0,75 điểm) Chỉ ra một biện pháp tu từ được sử dụng trong câu: *Khi ta hiểu rằng từ ngữ có sức mạnh như dao hay như thuốc, ta bắt đầu nói chậm lại một chút.*

Câu 3. (1,0 điểm) Lí giải về vai trò của lí lẽ và bằng chứng trong việc làm sáng tỏ luận điểm ở đoạn (3) và đoạn (4)

Câu 4. (1,0 điểm) Em nhận xét như thế nào về ý kiến của tác giả: *Giao tiếp từ tế không có nghĩa là nói những lời ngọt ngào mọi lúc?*

Câu 5. (1,5 điểm) Điểm gặp gỡ của hai ngữ liệu sau đã định hướng cho em lựa chọn từ ngữ trong giao tiếp như thế nào?

- Lời nói chẳng mất tiền mua,
Lựa lời mà nói cho vừa lòng nhau.

(Ca dao Việt Nam)

- Từ ngữ là cây cầu hoặc là bức tường - và ta là người quyết định nó sẽ trở thành gì.

(Hiếu đễ yêu thương – Nguyễn Anh biên soạn)

II. VIẾT (5,0 điểm)

Đọc bài thơ:

BỨC TRANH XUÂN

*Cứ mãi mê với bao nhiêu màu sắc
Tôi như con thuyền trôi dọc sông hoa
Gió như hát, nắng vàng rơi lắc rắc
Bướm và ong chơi vũ điệu la đà.*

*Trời lồng lộng tinh khôi màu mây mới
Như áo em sắc lụa nõn nà xanh
Chợ quê Tết gọi chúng mình vào hội
Hoa chen hoa, em đi bên anh.*

*Nghe thành thót tiếng họa mị góc núi
Ồ, giọng vàng sơn cước đứng về đây
(Chim và hoa. Sắc và màu nấn nót)
Vẽ bức tranh lộng lẫy giữa xuân này.*

(Tạ Hữu Yên¹, in trong *Tuyển thơ Tạ Hữu Yên*, NXB Hội Nhà văn, 2011, trang 62)

Em hãy viết bài văn nghị luận phân tích nội dung chủ đề và những nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của bài thơ trên.

----- HẾT -----

Thí sinh không được sử dụng tài liệu, giám thị không giải thích gì thêm.

Họ tên thí sinh: [REDACTED] báo danh: [REDACTED]

¹ Tạ Hữu Yên là nhà thơ, nhà văn Việt Nam, được tặng Giải thưởng Nhà nước về Văn học Nghệ thuật vào năm 2017. Ông được xem là nhà thơ có số bài thơ được phổ nhạc nhiều nhất Việt Nam.